

Kvalitativní a kvantitativní parametry prezentace lexikální zásoby ve vybraných učebnicích češtiny pro cizince

Bc. Zdeňka Ouřadová (diplomová práce, Praha 2020)

Ústav českého jazyka a teorie komunikace, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

posudek vedoucího diplomové práce

Diplomová práce Bc. Zdeňky Ouřadové se zabývá zajímavým, důležitým, doposud však nepřiliš pojednávaným tématem, a sice kvalitativními a kvantitativními parametry zpracování slovní zásoby ve vybraných učebnicích češtiny pro cizince (přesněji řečeno ve třech rozsáhlejších řadách daných učebních materiálů, konkrétně *Basic Czech; Čeština pro cizince* a *Česky, prosím*) se zřetelem k lexiku vymezenému v příslušných popisech referenčních úrovní (v rozsahu A1 – B1, popř. B2).

Zvládnutí zadaného úkolu, který pokládám nejen za velmi užitečný a potřebný, ale také za dosti pracný (viz statistické porovnání získaných údajů) a náročný, je objektivně komplikováno skutečností, že je popis doporučených objemů slovní zásoby v některých referenčních úrovních problematický (referenční popis úrovně A1 obsahuje místo předpokládaných 800-900 bázových jednotek jejich dvojnásobný počet aj.). Diplomantka se přesto pokouší provést rozbor stávající situace, který by měl náležitou výpovědní hodnotu (odkazuju na její zhruba dvacetistránkovou přílohu dokumentující náročnost výše uvedeného zadání).

1) Koncepce práce

V diplomové práci je formulována výzkumná otázka (viz cíle práce, s. 11); struktura diplomové práce je promyšlená, koncepční, bázové téma je autorkou logicky rozvíjeno. V teoretické části práce se v souladu se zadáním DP i na základě dostatečně zastoupené odborné literatury přibližují vybrané důležité pojmy a vytváří se určitá odborná platforma pro následný kvalitativní (s. 42n.) a kvantitativní (s. 52n.) rozbor učebních materiálů češtiny pro cizince.

Při zpracování zadaného tématu, které je skutečně nosné, však diplomantka nepostupuje neproblémovým způsobem. Některé pasáže v teoretické části jsou stručné, nepříliš propracované: kupř. na s. 19 diplomantka pojednává o způsobu prezentace slovní zásoby v cizojazyčné výuce, ovšem jaksí „obecně“, bez zřetele ke konkrétní vyučovací metodě (je zajisté podstatný rozdíl ve způsobu akvizice jinojazyčného lexika mezi metodou přímou a gramaticko-překladovou, mezi metodou audioorální a komunikační apod.).

Čtenář studie místy postrádá obsáhlejší autorčin názor, postoj, komentář, poukaz na pozitivní, či naopak diskutabilní momenty pojednávané problematiky. Některým pasážím (kapitolám) této části diplomové práce by prospěla poněkud větší proodkazovanost.
Hodnocení: B

2) Metodologie a zpracování dat

Metodologické postupy jsou vysvětleny uspokojivě, na odpovídající úrovni je podána charakteristika výzkumného vzorku. Získaná data jsou vhodně zpracována i prezentována, diplomantka, což považuji za cenné, dospívá místy až k překvapivým výsledkům (srov. s. 54, kde se uvádí, že učebnice Basic Czech I obsahuje pouze necelou čtvrtinu lexémů předložených příslušným referenčním popisem, konkrétně 23,5%, v případě zbývajících souborů učebnic je sice korespondence vyšší – jde o zhruba dvojnásobek – nicméně také nepříliš uspokojivá). Za problematický pokládám příliš skromný závěr diplomové práce jen s minimem očekávaných lingvodidaktických doporučení, který plně neodpovídá její úrovni a výsledkům.

Hodnocení: B/C

3) Práce s odbornou literaturou

Seznam odborné literatury obsahuje relevantní položky, ke způsobu odkazování nemám zásadnější výhrady; diplomantka se však v některých případech omezuje na prezentaci relevantních odborných pasáží bez náležitého podrobnějšího komentáře a zhodnocení (viz výše).

Hodnocení: B/C

4) Formální úroveň práce

Diplomová práce má přiměřený rozsah, i když nelze přehlédnout problémové navazování některých kapitol a podkapitol (viz s. 13, 17, 28 aj.) ani některé (ovšem nepříliš časté) prohřešky proti spisovné normě (kupř. interpunkci, viz s. 29 *V praxi se setkáváme i s výukou, vedenou bez mluvnice.*) či nepřípadné formulace (s. 17 *Na závěr bychom rádi uvedli...*).

Hodnocení: B

5) Celkové hodnocení

Na základě výše uvedených skutečností konstatuji, že předložená diplomová práce splňuje požadavky na ni kladené, a doporučuji ji proto k obhajobě. Hodnotím ji jako velmi dobrou.

6) Otázky k obhajobě – uvítal bych, kdyby se diplomantka mohla vyjádřit i k těmto otázkám:

- 1) Na s. 15 se jako významný faktor zapamatování slovní zásoby (konkrétního lexému) jeví její četnost. Je to podle Vašeho názoru faktor jediný? Uvádí se v odborné literatuře minimální / optimální frekvence výskytu nového lexika?
- 2) Jaký máte názor na počet nově uváděných lexémů ve vyučovací hodině v případě začátečníků (8) i pokročilejších jinojazyčných mluvčích (12) (s. 19), a to především k objemu probírané slovní zásoby (viz slovíčka v závěru každé z lekcí).
- 3) Které konkrétní a proveditelné kroky doporučujete učinit pro zlepšení stávající situace (kvantitativní i kvalitativní parametry lexika v učebních materiálech češtiny pro cizince)?

V Praze dne 27. srpna 2020

doc. PhDr. Milan Hrdlička, CSc.

Ústav bohemistických studií FF UK